

Józef Perenc

Finansowanie innowacji w Narodowej Strategii Spójności i Programie Infrastruktura i Środowisko

Ekonomiczne Problemy Usług nr 59, 211-226

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JÓZEF PERENC*

FINANSOWANIE INNOWACJI W NARODOWEJ STRATEGII SPÓJNOŚCI I PROGRAMIE INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

1. O Narodowej Strategii Spójności (NSS) i jej finansach

1.1. Cel strategiczny NSS

Narodowa Strategia Spójności (dalej NSS) (nazwa urzędowa: *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia*) to dokument strategiczny określający priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007–2013. Celem strategicznym NSS jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Cel strategiczny osiągany będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych. Celami horyzontalnymi NSS są:

1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa.
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.
3. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.

* Prof. dr hab. Józef Perenc – Uniwersytet Szczeciński.

4. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług.
5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.
6. Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Obok działań o charakterze prawnym, fiskalnym i instytucjonalnym cele NSS będą realizowane za pomocą programów (tzw. programów operacyjnych), zarządzanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, programów regionalnych (tzw. regionalnych programów operacyjnych), zarządzanych przez zarządy poszczególnych województw i projektów współfinansowanych ze strony instrumentów strukturalnych, tj.:

- *Program Infrastruktura i Środowisko* – EFRR i FS,
- *Program Innowacyjna Gospodarka* – EFRR,
- *Program Kapitał Ludzki* – EFS,
- 16 programów regionalnych – EFRR,
- *Program Rozwój Polski Wschodniej* – EFRR,
- *Program Pomoc Techniczna* – EFRR,
- *Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej* – EFRR.

Wszystkie państwa członkowskie przesłały już Komisji Europejskiej swoje NSRO. Polska przekazała ten dokument w formie elektronicznej 7 grudnia 2006 roku, jako ósmy z 27 krajów członkowskich. Warto jednak zaznaczyć, że wyprzedzające nas kraje należą do najmniejszych w Europie, mają do dyspozycji najmniej środków unijnych, więc i ich *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia* są dokumentami znacznie mniejszymi. Na tempo przygotowania NSRO duży wpływ miały też konsultacje społeczne, na które w tak dużym kraju jak Polska należało poświęcić kilka miesięcy.

Pierwszymi krajami, których NSRO zostało zaakceptowane przez Komisję Europejską były: Malta (20.12.2006), Grecja (28.03.2007), Austria (04.04.2007), Dania (16.04.2007) i Litwa (26.04.2007). Podczas konferencji w Hof dołączyło do nich pięć kolejnych państw członkowskich: Niemcy, Polska¹, Hiszpania, Cypr oraz Węgry.

¹ Por. www.mrr.gov.pl/aktualności, (22.10.2008).

1.2. Finansowanie Narodowej Strategii Spójności

Łączna suma środków zaangażowanych w realizację *Narodowej Strategii Spójności* wyniesie około 85,6 mld euro. Z tytułu realizacji NSS średniorocznie (do roku 2015) będzie wydatkowane około 9,5 mld euro, co odpowiada około 5% PKB. Z tej sumy:

- 67,3 mld euro będzie pochodziło z budżetu UE,
- 11,9 mld euro z krajowych środków publicznych (w tym ok. 5,93 mld euro z budżetu państwa),
- ok. 6,4 mld euro zostanie zaangażowane ze strony podmiotów prywatnych.

Wydatki w ramach polityki spójności będą koordynowane z wydatkami przeznaczonymi na instrumenty strukturalne Wspólnej Polityki Rolnej oraz Wspólnej Polityki Rybackiej, a także programami europejskimi w sferze wzmocnienia konkurencyjności.

Suma środków włączona w realizację działań rozwojowych, których głównym elementem będzie NSS, wyniesie łącznie ponad 107,9 mld euro, w tym 85,4 mld środków UE.

Szczegółowy podział funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w Polsce w układzie poszczególnych programów operacyjnych kształtuje się w następujący sposób:

- *Program Infrastruktura i Środowisko* – 41,9% całości środków (27,9 mld euro),
- 16 programów regionalnych – 24,9% całości środków (16,6 mld euro),
- *Program Kapitał Ludzki* – 14,6% całości środków (9,7 mld euro),
- *Program Innowacyjna Gospodarka* – 12,4% całości środków (8,3 mld euro),
- *Program Rozwój Polski Wschodniej* – 3,4% całości środków (2,3 mld euro),
- *Program Pomoc Techniczna* – 0,8% całości środków (0,5 mld euro).
- *Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej* – (0,7 mld euro)

Pozostałe środki finansowe w ramach obu funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności zostaną przeznaczone na utworzenie krajowej rezerwy wykonania (2% wartości alokacji, czyli 1,3 mld euro).

2. Innowacyjność dzięki Programowi Infrastruktura i Środowisko

Decyzją z dnia 7 grudnia 2007 roku Komisja Europejska zatwierdziła *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007–2013*. To zwięźsze-

nie wielomiesięcznych prac nad przygotowaniem największego w historii Unii Europejskiej programu. Wielkość środków unijnych zaangażowanych w realizację programu wynosi prawie 28 miliardów euro, co stanowi ok. 42% całości środków polityki spójności w Polsce.

2.1. Cel Programu Infrastruktura i Środowisko

Celem programu jest poprawa atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej. Program, zgodnie z *Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia* (NSRO) zatwierdzonymi 7 maja 2007 roku przez Komisję Europejską, stanowi jeden z programów operacyjnych będących podstawowym narzędziem do osiągnięcia założonych w nich celów przy wykorzystaniu środków Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko* jest również ważnym instrumentem realizacji odnowionej Strategii lizbońskiej, a wydatki na cele priorytetowe UE stanowią w ramach programu 66,23% całości wydatków ze środków unijnych.

2.2. Obecny kształt programu oraz wstępny podział środków

Łączna wielkość środków finansowych zaangażowanych w realizację *Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007–2013* wyniesie 37,6 mld euro, z czego wkład unijny wynosić będzie 27,9 mld euro, zaś wkład krajowy – 9,7 mld euro.

Podział środków UE dostępnych w ramach *Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko* pomiędzy poszczególne sektory przedstawia się następująco:

- środowisko – 4,8 mld euro,
- transport – 19,4 mld euro,
- energetyka – 1,7 mld euro,
- kultura – 490,0 mln euro,
- zdrowie – 350,0 mln euro,
- szkolnictwo wyższe – 500,0 mln euro.

Dodatkowo dla *Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko* przewidziane zostały środki na pomoc techniczną (w sumie 581,3 mln euro).

W ramach programu realizowanych będzie **15 priorytetów**:

1. Gospodarka wodno-ściekowa – 3 275,2 mln euro (w tym 2 783,9 mln euro z FS).
2. Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi – 1 430,3 mln euro (w tym 1 215,7 mln euro z FS).
3. Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska – 655,0 mln euro (w tym 556,8 mln euro z FS).
4. Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska – 667,0 mln euro (w tym 200,0 mln euro z EFRR).
5. Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych – 105,6 mln euro (w tym 89,9 mln euro z EFRR).
6. Drogowa i lotnicza sieć TEN-T – 10 548,3 mln euro (w tym 8 802,4 mln euro z FS).
7. Transport przyjazny środowisku – 12 062,0 mln euro (w tym 7 676,0 mln euro z FS).
8. Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe – 3 465,3 mln euro (w tym 2 945,5 mln euro z EFRR).
9. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna – 1 403,0 mln euro (w tym 748,0 mln euro z FS).
10. Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł energii – 1 693,2 mln euro (w tym 974,3 mln euro z EFRR).
11. Kultura i dziedzictwo kulturowe – 576,4 mln euro (w tym 490,0 mln euro z EFRR).
12. Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia – 411,8 mln euro (w tym 350,0 mln euro z EFRR).
13. Infrastruktura szkolnictwa wyższego – 588,2 mln euro (w tym 500,0 mln euro z EFRR).
14. Pomoc techniczna – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – 220,9 mln euro (w tym 187,8 mln euro z EFRR).
15. Pomoc techniczna – Fundusz Spójności – 462,9 mln euro (w tym 393,5 mln euro z FS).

Instytucjami odpowiedzialnymi za wdrażanie poszczególnych priorytetów *Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko* (instytucjami pośredniczącymi) są:

- Ministerstwo Środowiska (priorytety I–V),
- Ministerstwo Infrastruktury (priorytety VI–VIII),
- Ministerstwo Gospodarki (priorytety IX–X),
- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (priorytet XI),
- Ministerstwo Zdrowia (priorytet XII),
- Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (priorytet XIII).

2.3. Zasady przygotowania Programu Infrastruktura i Środowisko

Prace nad *Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko* (dalej POIiŚ) rozpoczęły się w styczniu 2006 roku. Powołane w tym celu międzyresortowe grupy robocze opracowywały cele i założenia w poszczególnych obszarach wsparcia Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności. W wyniku rekomendacji grup roboczych Ministerstwo Rozwoju Regionalnego przygotowało tekst programu, który 1 sierpnia 2006 roku otrzymał akceptację Rady Ministrów i został skierowany do konsultacji społecznych.

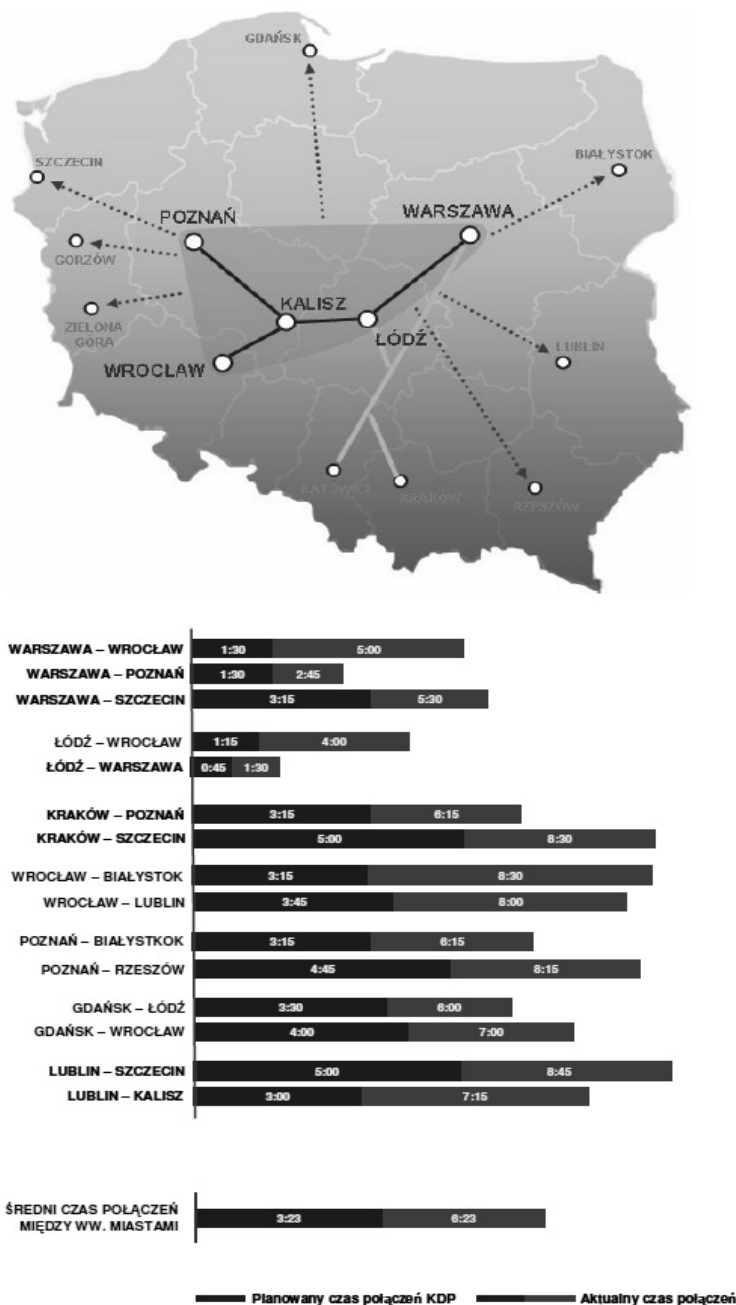
Szeroko zakrojone konsultacje społeczne POIiŚ rozpoczęły się we wrześniu 2006 roku, a zakończyły w październiku 2006 roku. W trakcie tego procesu konsultowany był także projekt prognozy oddziaływania POIiŚ na środowisko.

Przeprowadzono również ewaluację zewnętrzną projektu programu operacyjnego, badając m.in. stopień, w jakim program odpowiada na realne problemy społeczno-gospodarcze oraz spójność zewnętrzną (inne dokumenty i strategie) i wewnętrzną programu.

W wyniku tych konsultacji i ewaluacji² uwzględniono wiele postulatów i propozycji środowisk społecznych i gospodarczych, samorządów województw, a także partnerów społeczno-gospodarczych.

Kolejnym etapem był dzień 29 listopada 2006 roku, w którym zmodyfikowany POIiŚ został przyjęty przez Radę Ministrów i w takim kształcie został przekazany w celu negocjacji do Komisji Europejskiej. Jednym z ważnych elementów wizji długookresowej rozwoju kolei w Polsce jest *Program budowy i uruchomienia przewozów Kolejami Dużych Prędkości w Polsce do 2020 roku* (rysunek 1).

² Por. M. Misiak, G. Sudzik, *Wolanie o reformy*, „Rynek Kapitałowy” 2008, nr 9, s. 52–53.

Rys. 1. Schemat sieci KDP oraz czasy przejazdów – wizja do 2020 roku

Źródło: Program budowy i uruchomienia przewozów Kolejami Dużych Prędkości w Polsce opracowany przez Międzyresortowy Zespół ds. Kolei Dużych Prędkości, Ministerstwo Infrastruktury, Warszawa, październik 2008.

2.4. Negocjacje z UE

Negocjacje wokół POIiŚ trwały od maja do września 2007 roku. Ze strony Komisji Europejskiej negocjacje prowadziła Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej, ale swoje opinie i uwagi do programu mogły składać również inne dyrekcje w ramach tzw. „konsultacji międzyresortowych”. Strona polska była reprezentowana przez przedstawicieli następujących ministerstw: Środowiska, Transportu, Gospodarki Morskiej, Gospodarki, Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Zdrowia, Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz innych instytucji, które były zaangażowane w proces przygotowania POIiŚ. W ramach negocjacji odbyły się dwie formalne rundy negocjacyjne, na których strony prezentowały swoje stanowiska, oraz szereg spotkań o charakterze technicznym, podczas których wyjaśniano rozbieżności stanowisk i starano się wypracować rozwiązania kompromisowe.

2.5. Konsultacje, uzgodnienia i ocena oddziaływania na środowisko

Na podstawie ewaluacji *ex ante* projektu POIiŚ, strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (SOOŚ) oraz przebiegu konsultacji społecznych (10 konferencji, w których wzięło udział 1 700 osób) dokonano zmian w projekcie przyjętym kierunkowo przez Radę Ministrów 1 sierpnia 2008 roku. Zmiany te dotyczyły między innymi następujących kwestii:

- zwiększono alokację środków UE na program o 6 573 mln euro,
- dodano dwa priorytety: Infrastruktura szkolnictwa wyższego oraz Konkurencyjność regionów,
- przeformułowano zakres III osi priorytetowej, w związku z postulatami organizacji ekologicznych, gdzie obecnie kładzie się nacisk na małą retencję, zaś duże inwestycje w urządzenia hydrotechniczne będą wspierane tylko w uzasadnionych przypadkach.

2.6. Zarządzanie programem i jego realizacją

Institucją zarządzającą POIiŚ jest minister właściwy ds. rozwoju regionalnego, który wykonuje swoje funkcje przy pomocy Departamentu Koordynacji Programów Infrastrukturalnych w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego. Insty-

tucja zarządzająca przekazuje realizację części swoich zadań instytucjom pośredniczącym, tj. ministrom właściwym.

Zgodnie z projektem ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju tryb pozakonkursowy obejmie:

- duże projekty, których koszt całkowity przekracza 25 mln euro – w przypadku projektów dotyczących środowiska naturalnego oraz projektów o wartości powyżej 50 mln euro – w przypadku innych dziedzin, zatwierdzone przez Komisję Europejską;
- projekty systemowe – polegające na dofinansowaniu realizacji przez poszczególne organy administracji publicznej i inne jednostki organizacyjne sektora finansów publicznych, zadań publicznych określonych w odrębnych przepisach dotyczących tych organów i jednostek;
- projekty indywidualne – określone w programie operacyjnym, zgłaszane przez beneficjentów imiennie wskazanych w programie operacyjnym;
- projekty pomocy technicznej.

Pozostałe projekty będą wybierane w drodze konkursu.

2.7. Instytucje wdrażające

Wybrano już wszystkie podmioty mające pełnić rolę instytucji wdrażających (instytucji pośredniczących II stopnia), na które zostanie delegowana część zadań związanych z zarządzaniem i realizacją POIiŚ. Obecnie trwa podpisywanie porozumień między IP a IW/IP2. System wdrażania POIiŚ przewiduje, iż poza jedną instytucją – Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych, rolę IW/IP2 będą pełniły jednostki sektora finansów publicznych. Wśród IW/IP2 znalazły się również takie, które nie posiadają doświadczenia w zarządzaniu funduszami europejskimi i po raz pierwszy będą brały udział w systemie ich wdrażania. Są to m.in.: Ośrodek Przetwarzania Informacji (IW/IP2 w sektorze nauki), Instytut Paliw i Energii Odnawialnej (IW/IP2 w sektorze gospodarki) czy nowo powstałe Centrum Unijnych Projektów Transportowych (IW/IP2 w sektorze transportu).

3. Potrzeba inwestowania w innowacje³

Z pieniędzy pochodzących z funduszy Unii Europejskiej, które napłyną do Polski w latach 2007–2013, najwięcej wydamy na budowę i modernizację infrastruktury oraz poprawę konkurencyjności i innowacyjności naszej gospodarki. Według Chan Kima i Mauborgne o koncepcji innowacji wartości możemy mówić wtedy, „gdy (...) przedsiębiorstwo zorientowało wszystkie swoje działania operacyjne i funkcjonalne na osiągnięcie przyrostu wartości zarówno dla klientów, jak i dla siebie”⁴. Minister rozwoju regionalnego Grażyna Gęsicka zapowiedziała, że niedługo zostanie przedstawiony harmonogram przygotowania aktów prawnych i dokumentów związanych z wykorzystaniem funduszy europejskich.

Podstawowym wyzwaniem dla Polski w kwestii wykorzystania środków z funduszy unijnych będą inwestycje w infrastrukturę, zwłaszcza drogową, a także działania na rzecz zmniejszania bezrobocia oraz zwiększania innowacyjności naszych przedsiębiorstw. Według minister Grażyny Gęsickiej, która uczestniczyła w konferencji Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych Lewiatan „Szanse dla biznesu – fundusze unijne 2007–2013”, w dużej części realizacja najważniejszych celów naszej gospodarki będzie możliwa właśnie przy udziale środków unijnych.

Minister zaznaczyła, że liczy, iż nasi przedsiębiorcy wezmą udział w budowaniu dróg, oczyszczalni ścieków, obiektów ochrony środowiska czy też w budowie systemów informatycznych. Do kluczowych projektów realizowanych w ciągu najbliższych lat minister Gęsicka zaliczyła m.in. budowę lokalnych portów lotniczych oraz morskich.

Jak wynika z zatwierdzonej przez rząd *Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007–2015*, łączna wielkość środków budżetowych UE przeznaczonych na realizację działań rozwojowych w Polsce do 2015 roku sięgnie 86 mld euro, a wraz ze środkami przeznaczonymi na współfinansowanie krajowe będzie to

³ C. Markides, *Responses to Disruptive Strategic Innovation*, „MIT Sloan Management Review”, Winter 2003.

⁴ Por. W. Chan Kim, R. Mauborgne, *Strategia błękitnego oceanu. Jak stworzyć wolną przestrzeń rynkową i sprawić, by konkurencja stała się istotna*, MT Biznes, Warszawa 2005, s. 14–19 oraz M. Szymura-Tyc, *Marketing w procesie innowacji wartości*, w: *Współczesny marketing*, red. G. Sobczyk, PWE, Warszawa 2008, s. 31.

około 108 mld euro. Pieniądze te należy wydać, zdaniem M. Kocięgi, głównie na innowacje radykalne oraz na innowacje ciągle⁵.

Obok inwestycji infrastrukturalnych niezwykle ważną kwestią jest inwestowanie w innowacyjność przedsiębiorstw. Według Tomasza Nowakowskiego, wiceministra rozwoju regionalnego, bez zwiększenia wydatków na tzw. B+R (badania i rozwój) nie będziemy w stanie wykonać skoku cywilizacyjnego. Pod tym względem nasz kraj jest na szarym końcu w Unii Europejskiej, razem z takimi państwami, jak Bułgaria, Rumunia czy Słowacja. W Polsce udział wydatków na badania i rozwój w produkcie krajowym brutto stanowi 0,57%, podczas gdy średnia unijna jest ponad trzykrotnie wyższa i wynosi 1,84% PKB.

Jak zaznaczył T. Nowakowski, zwiększenie wydatków państwa na finansowanie B+R wymaga sporej odwagi, przede wszystkim politycznej. „Taka inwestycja to nie jest droga, którą się wybuduje i od razu jest widoczny efekt. Na efekty trzeba czekać pięć czy dziesięć lat. Jest to więc okres wykraczający poza jedną kadencję rządu⁶ – mówił T. Nowakowski. Jak dodał, „Polska nie ma wyboru i inwestycje w tej dziedzinie musi prowadzić. Skuteczność inwestycji badawczych zależy jednak w dużej mierze od przedsiębiorców. To bowiem, w którym kierunku pójdą badania, musi wynikać z zapotrzebowania, jakie zgłaszają firmy, które będą wykorzystywać rezultaty badań do poprawiania konkurencyjności prowadzonej działalności⁷”. Jak jednak podaje Lewiatan, obecnie przedsiębiorcy w Polsce finansują jedynie 26% wydatków na badania, podczas gdy w całej Unii – średnio 55%. Z tego wynika, że nasi przedsiębiorcy nie mają jeszcze wiele wspólnego ze środowiskiem naukowym. Kluczowa jest tu więc zmiana nastawienia przedsiębiorców i ułatwienie im kontaktu z instytucjami badawczymi. Jak bowiem wynika z badań, około 65% przedsiębiorców z tej większości, która nie miała kontaktu z nauką, nie widzi potrzeby współpracy z instytucjami badawczymi. Jednak ci, którzy z nauką się zetknęli, w 96% zadeklarowali dalszą współpracę.

⁵ M. Kocięga, *Rodzaje innowacji a orientacja marketingowa i przewaga konkurencyjna*, w: *Współczesny...*, *op.cit.*, s. 50.

⁶ www.mrr.gov.pl.

⁷ *Ibidem*.

4. Regiony w Europie i w Polsce rosną za euro

Z danych Ministerstwa Rozwoju wynika, że samorządy aktywnie pozyskują środki pieniężne z Unii. Najwięcej środków przeznacza się na budowę dróg, najtrudniej zaś przychodzi wspieranie innowacji i przekwalifikowywanie bezrobotnych. Samorządy są zgodne w jednej kwestii, a mianowicie, że euro zmienia Polskę.

„Można powiedzieć, że u nas, dzięki pieniądzą z Unii, Internet trafia pod strzechy i euro naprawdę nas zmienia”⁸ – to słowa Krystyny Nowak, która odpowiada za Kujawsko-Pomorską Sieć Informacyjną. Jest to projekt szerokopasmowej sieci, która, dzięki 47 mln zł dotacji z Brukseli w ramach *Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR)*, oplata całe województwo kujawsko-pomorskie. To pierwszy i na razie jedyny taki projekt w Polsce; dzięki szerokopasmowej sieci każda ze 144 gmin w regionie będzie miała dostęp do Internetu. Co to oznacza w praktyce? Krystyna Nowak twierdzi, że „Dzięki temu możliwe będą np. telekonsultacje u lekarza, czyli ktoś, kto mieszka na wsi, będzie mógł być zdiagnozowany przez specjalistę ze szpitala w Bydgoszczy czy Toruniu. A badanie EKG wykonywane pacjentowi w karetce może trafić prosto do szpitala, zanim znajdzie się tam chory”⁹. A to tylko ułamek możliwości sieci, która ma pomóc też w sprawnym załatwianiu spraw obywatelskich, teleedukacji (nauka z wykorzystaniem Internetu) i połączeniu sieci bibliotek.

Warto przytoczyć wypowiedź wiceministra rozwoju regionalnego Władysława Ortyła: „Polskie regiony bardzo aktywnie starają się o każde euro. Choć nie wszystkie robią to tak samo skutecznie, to widać już zmiany, jakie dotacje unijne po sobie zostawiają”¹⁰. Polsce jest blisko 20 tys. projektów realizowanych w ramach ZPORR. Pieniądze z tego programu idą przede wszystkim na to, na co nigdy regionom nie wystarczało – na infrastrukturę lokalną. Drogi, służba zdrowia, infrastruktura edukacyjna i sportowa to faworyci wśród wniosków unijnych.

Samorządowcy złożyli wnioski na budowę, remonty i wyposażenie szpitali, szkół, hal sportowych i stadionów w gminach w sumie na blisko 2,8 mld zł. To aż 6,5 razy więcej, niż było do rozdania w ramach ZPORR. Na te same cele, ale też

⁸ M. Kuźmicz, *Samorządy garściami biorą unijne pieniądze*, „Gazeta Wyborcza”, 24.10.2006.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ *Ibidem*.

ważne dla całego regionu (stadiony, szpitale wojewódzkie), samorządy chciały z programu ponad 3 mld zł, czyli trzykrotnie więcej, niż w ogóle było dostępne.

W sumie do końca września (to ostatnie dostępne dane) samorządy podpisały umowy na projekty o wartości ponad 10,2 mld zł, czyli ponad 83% tego, co było do rozdysponowania. Fizycznie z Brukseli trafiło do Polski w ramach tych umów już ponad 3,03 mld zł. ZPORR to jeden z najlepiej i najsprawniej działających unijnych programów w Polsce.

Wiceminister Władysław Ortyl zapewniał: „Na pewno nie grozi nam żadne zwracanie pieniędzy do Brukseli ze ZPORR, to wykluczone”¹¹. Efekty już widać, gdyż w Białymstoku za unijne pieniądze jeżdżą nowe autobusy, w małym Sulęczynie na Kaszubach wyremontowano most. Jednak euro widać nie tylko w nowym asfalcie, sieciach komputerowych czy wyremontowanych szkołach. W Cieszynie działa specjalna Śląska sieć na rzecz wzornictwa. Ma ona wspomagać nawiązywanie współpracy między młodymi projektantami i firmami produkcyjnymi, które potrzebują nowoczesnego „opakowania” swoich produktów. Warto tu zacytować słowa zaangażowanej w projekt Ewy Gołębiewskiej z Cieszyna: „To pionierska inicjatywa. Dzięki unijnym pieniądzom uruchomiliśmy stronę internetową, organizujemy targi, uczymy biznes i projektantów, jak się kontaktować i współpracować. Już mamy projekty fantastycznych mebli, opakowań czy urządzeń, takich jak np. aparat do krioterapii. Unia dofinansowała go kwotą 1,1 mln zł”¹².

Z raportu zamówionego przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego wynika, że największe kłopoty z wykorzystaniem unijnych pieniędzy mają województwa, które otrzymały najwięcej środków. Dotyczy to m.in. województwa mazowieckiego, do którego fizycznie trafiło tylko 18% wszystkich pieniędzy z Brukseli, które były do dyspozycji. Podobnie jest na Śląsku. Świetnie idzie w Lubuskim – tam ponad 40% wszystkich pieniędzy, które są do pozyskania, już wypłacono. Dyrektor departamentu wdrażania programów rozwoju regionalnego w resorcie rozwoju Anna Siejda, przestrzegając przed pochopnymi wnioskami, informowała, że „lubuskie miało do rozdysponowania 82,5 mln euro, mazowieckie i śląskie – ponad 3,5 razy więcej. W większych województwach jest relatywnie mniej urzędników, którzy mogą zajmować się lawiną wniosków”¹³.

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Ibidem*.

¹³ www.cupt.gov.pl.

Najszybciej wydawane są pieniądze na infrastrukturę, gdyż tam refundacje sięgają nawet 40% w skali całego kraju. Najwolniej natomiast wydatkowane są pieniądze na przekwalifikowanie osób odchodzących z rolnictwa oraz transfer wiedzy i innowacje. Dzieje się tak dlatego, że w tych działaniach jest dużo małych projektów i trudniej znaleźć osoby, do których są one adresowane.

Na końcu niniejszego rozdziału prezentowane są cztery załączniki, które obrazują wskaźniki dotyczące m.in.:

- wartości finansowania pozadotacyjnego,
- wartości kontraktów proinwestycyjnych finansowanych z UE,
- nakładów przedsiębiorstw na działania innowacyjne,
- nakładów na B+R.

W przedstawionych załącznikach wyraźnie widać, jakiego obszaru innowacyjności dotyczą te wskaźniki, jakiego rodzaju zmienne służą do obliczania tych wskaźników, widoczne są również możliwe sposoby pozyskania informacji, opis wskaźnika, jego interpretacja, częstotliwość obliczeń itp. Obliczenia wykonane w skali całego kraju, jak i w poszczególnych regionach (województwach), pozwalają dokonać porównania Polski z innymi krajami UE oraz z innymi regionami na świecie i w Europie.

Drogi i szkoły to inwestycje, które rozlicza się znacznie szybciej niż skomplikowane przedsięwzięcia innowacyjne. To, że środki dostępne w ramach ZPORR są właściwie wydatkowane, jest powodem do zadowolenia dla władz regionalnych. Należy zaznaczyć, że po wyborach samorządowcy w całej Polsce będą mieli do dyspozycji znacznie większe środki, tzn. ponad 16 mld euro tylko na rozwój regionów (w latach 2007–2013). Oprócz tego rząd zaproponował specjalny program dla pięciu najbiedniejszych województw w Polsce wschodniej. Na ten cel przeznaczono do podziału ponad 2,2 mld euro (dostaną je województwa: świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie, lubelskie, podlaskie i podkarpackie).

5. Zamiast podsumowania

Łączna pula środków wynosząca 37,6 mld euro (na lata 2008–2013) – to kwota, której nigdy do tej pory Polska nie miała i nie mogła przeznaczyć w budżecie państwa na realizację długookresowego planu rozwoju polskiej infra-

struktury transportowej. Jest to szansa, której do tej pory nie mieliśmy. Tę wielką szansę i to wyzwanie powinniśmy należycie wykorzystać dla przyszłych pokoleń.

Literatura

- Chan Kim W., Mauborgne R., *Strategia błękitnego oceanu. Jak stworzyć wolną przestrzeń rynkową i sprawić, by konkurencja stała się istotna*, MT Biznes, Warszawa 2005.
- Kocięga M., *Rodzaje innowacji a orientacja marketingowa i przewaga konkurencyjna*, w: *Współczesny marketing*, red. G. Sobczyk, PWE, Warszawa 2008.
- Kuźmich M., *Samorządy garściami biorą unijne pieniądze*, „Gazeta Wyborcza”, 24.10.2006.
- Markides C., *Responses to Disruptive Strategic Innovation*, „MIT Sloan Management Review”, Winter 2003.
- Misiak M., Sudzik G., *Wołanie o reformy*, „Rynek Kapitałowy” 2008, nr 9.
- Program budowy i uruchomienia przewozów Kolejami Dużych Prędkości w Polsce opracowany przez Międzyresortowy Zespół ds. Kolei Dużych Prędkości*, Ministerstwo Infrastruktury, Warszawa, październik 2008 r.
- Szymura-Tyc M., *Marketing w procesie innowacji wartości*, w: *Współczesny marketing*, red. G. Sobczyk, PWE, Warszawa 2008.
- www.cupt.gov.pl
- www.mrr.gov.pl

INNOVATIVENESS AND DEVELOPMENT IN POLISH TRANSPORT DUE TO PROGRAMME “INFRASTRUCTURE AND ENVIRONMENT”

Summary

The purpose of this article is to assess innovative attractiveness of and investment possibilities of Poland and its regions through development of technical infrastructure. The Program according to National Strategic Framework of Reference, approved by the European Commission on 7 May 2007 is one of operational program, which is the basic instrument for achievement of set up goals with utilization of the funds of Cohesion

Fund and European Fund of Regional Development. Operational Programme „Infrastructure and Environment” is important instrument of realization of renewed Lisbon Strategy, and expenses for priority purposes of EU make up 66,23 percent of total expense from EU fund.